

Noah (4) elsker å være ute
– og helst på sykkelen! Han
har ikke fått skrekken etter
den skjebnesvangre søndagen
for ett år siden.

*Noah (3) ligger bevisstløs
på sykehuset mens
huggormgiften herjer
i kroppen hans. Legene jobber
febrilsk, men **usikkerheten**
er stor: Hva skal de gjøre for
å redde ham?*

Tekst: **Vegard Storbråten Øye** Foto: **Werner Juvik og privat**

Den ligger sammenslynget i en sirkel. Sola steker på den sikksakkmønstrerte kroppen. Vårsola har lokket den fram fra vinterdvalen denne søndagsmorgenen 19. mai 2013.

Huggormen er mange nordmenns store skrekk på tur i skogen – en frykt som har vært instinktiv i kampen for tilværelsen siden urgammel tid. Nå har ormen ålet seg til ytterdøra ved en rekkehusleilighet på Jessheim i Ullensaker. Her bor familien Lind. Rett innenfor er 3 år gamle Noah og faren på vei ut. Lite vet de om at Norges eneste giftige slange skjuler seg rett utenfor.

BLODIG BITT

– Kommer du pappa? roper Noah i det han løper over parketten mot yttergangen.

Faren Jahn Thomas kommer rolig etter. Noah småtripper og smiler så de hvite melketennene blottlegges. Han

får ikke kommet fort nok ut for å få satt seg på sykkelen. Om én uke står han på startstreken i Tour of Norway for Kids på Jessheim sammen med 270 andre små syklistere.

– Vi må vi ha på hjelm, Noah, sier Jahn Thomas.

Han har ikke før klipset på den svarte hjelmen, før Noah har låst opp ytterdøra og forsvinner ut. Ute på plattingen ved inngangspartiet får Noah raskt øye på noe. Innerst i hjørnet mot veggpanelet, rett bak døra, ligger den. Lang, mørk og slank. Som 3-åring er Noah utforskende og nysgjerrig. Han bøyer seg ned og ser. Noah synes det ser ut som en lekepinne, og bestemmer seg for å ta den opp. Han rekker fram hånda og er i ferd med å gripe rundt den.

Brått og plutselig skjer det. Huggormen hveser og hugger til. Lynraskt.

De to giftennene i overkjeven trenger seg gjennom huden som to

nålspisser. Inn i den tynne huden mellom Noahs tommel og pekefinger på høyre hånd. I tre av ti tilfeller biter huggormen uten å bruke giften. Det var ikke tilfelle nå. Giften fra spyttkjertler i nakken spruter raskt fram gjennom overkjeven, ut i tannspissene og sprøytes inn i Noahs 17 kilo store kropp. I løpet av et brøkdels sekund er det hele over. Fra to små punkformede prikker i huden pipler det blod. Umiddelbart kjenner Noah en forferdelig svie.

Giften, en kompleks blanding av enzymer og proteiner som kan minne om magesyre, er til for å drepe byttet og fremskynde nedbrytningen etter at det er svelget. Nå sprer denne giften seg gjennom Noahs kropp.

Den fører til smerte, hevelse og misfarging på bittstedet. I mange tilfeller oppkast, kramper, bevisstløshet, blodtrykksfall og pustebesvær. I verste fall er forgiftningen dødelig for Noah.

ET ROP OM HJELP

Inne på badet står mamma Trine. Plutselig får hun høre et høyløyt og hysterisk skrik, etterfulgt av intens og hikstende barnegråt. Hun har aldri hørt noe lignende. Det må ha skjedd noe alvorlig med Noah, tenker hun. Hun løper ut i gangen. Der står ytterdøra på vidt gap, og får øye på mannen Jahn Thomas med sønnen rett utenfor.

– Hva har skjedd? spør hun bekymret.

– Det er en slange. Noah er bitt av en slange, svarer han fortvilet mens han trøster Noah så godt han kan.

Hele kroppen hennes begynner å skjelve og en følelse av uvelhet brer seg gjennom kroppen. De vet lite om hva de skal gjøre. Enda mindre om hvor farlig det kan være. Ingen av dem aner hvor alvorlig dette faktisk er.

De tar Noah med inn på badet. Blodet pipler ut av bittmerkene i hånda hans, og skjærende skrik av smerte fyller rommet. Jahn Thomas skyller såret under kaldt vann, mens Trine tar fram telefonen. Prøver å slå nummeret til Jessheim legevakt mens hun svette og skjelver. Omsider treffer hun tastene.

– Hei, det er Trine Lind fra Jessheim. Sønnen min på 3 år har akkurat blitt bitt av huggorm. Hva skal vi gjøre?

– OK. Hvor langt unna bor dere? spør sykepleieren på legevakta.

– Vi bor i Skogmoveien på Jessheim, så det tar bare fem minutter, svarer Trine.

– Da får dere komme hit så fort dere kan for en sjekk.

GIFTEN SPRES SEG

Samtalen avsluttes. Trine blir beroliget. Oppfatter det som en enkel rutine, hvor Noah skal sjekkes raskt for så å reise rett hjem. Det hun ikke vet er at for barn under 12 år er et huggorbitt mer farlig enn for voksne. De er i risikogruppen for alvorlige reaksjoner, blant annet fordi de får større mengde gift i forhold til egen kroppsvekt.

Tommelen til Noah har begynt å hovne opp. Hudfargen har gått fra hvit til lys blå på grunn av blødningene. Trine tar med seg nøkler, telefon og lommebok og går rett i bilen, mens faren Jahn Thomas og datteren Mia blir hjemme. Noah går selv til bilen. Dette gjør at giften nå sprer seg mer og raskere rundt i Noahs kropp. Han burde ha blitt løftet. Det visste ikke Trine.

TILSTANDEN FORVERRES

15 minutter er gått siden huggormen satte tennene i Noahs hånd. Nå ligger han på en behandlingsbenk inne på et rom på Jessheim legevakt. Ambulansen er på vei. Tilstanden er foreløpig stabil, men forgiftningens konsekvenser begynner samtidig å komme til syne.

Blikket hans er matt. Hyl, skrik og tårer er byttet ut med stillhet. Fra å ha vært to små prikker etter huggormtennene, har hele hånda hovnet opp og skiftet farge. Den er blålilla. Noah blir stadig blekere, og er tydelig sløv.

Plutselig tar kvalmen overhånd. Han begynner å brekke seg, men kaster ikke opp. Samtidig kommer ambulansen, og tre rødkledde ambulansarbeidere legger Noah på båren.

Med blålys og sirener kjører de av sted i høy fart sørover på E6 i retning Akershus Universitetssykehus i Lørenskog. Huggormgiften fortsetter å pumpe gjennom Noahs kropp, og hevelsen i hånda blir stadig verre. Heldigvis er de snart på sykehuset. For Noah er i ferd med å bli svært syk.

GI HAM MOTGIFT UMIDDELBART!

For én time siden var Trines energiske og forventningsfulle sønn på vei ut på sykkelstur. Nå ligger han blek, omtåket og sløv av smerte i en seng til observasjon på Ahus sitt barnemottak. Han orker verken å si noe eller bevege seg.

– Hvorfor gjør de ikke noe? De må jobbe raskere! tenker Trine.

Hun begynner å bli bekymret.

Klokken har passert 12.30. Plutselig blir Noah blå rundt munnen. Rett etter begynner han å brekke seg, høyløyt og smertefullt. I løpet av sekunder har han tømt seg helt. Brått blir det stille. Helt stille. Han ligger ubevegelig. Leger og sykepleiere reagerer omgående. Tempoet økes og det blir hektisk rundt Noah. Nå må noe gjøres – raskt. Flere kommer løpende til. Deriblant overlege Hanna Dis Margeirdottir.

Hun ser på Noah og tar raskt avgjørelsen:

– Vi må gi han motgift umiddelbart! kommanderer hun.

Ved siden av sitter moren Trine og er vitne til det hele. Hun sliter med å holde tårene tilbake. Sekundene virker som minutter.

– Herregud, kommer jeg til å miste ham? Skal min 3 år gamle sønn måtte dø av et huggorbitt? tenker Trine mens hun ser sønnen sin ligge bevisstløs.

– Koble på drypp med motgift. Fort! kommanderer overlege Margeirdottir.

Dråpe på dråpe med Vipera berus antistoff kommer intravenøst inn i kroppen hans. Antistoffet tar umiddelbart opp jakten på giften og nøytraliserer den på sin vei. Kort tid etter flytter de små barnefingrene seg. Sakte åpnes øynene. Motgiften har effekt. Noah begynner å komme til seg selv igjen.

Trine kjenner en enorm lettelse. Sønnen hennes er tilbake. Men faren er ikke over. Hånden er hovnet opp til nesten dobbelt størrelse og er mørk blå og lilla. Usikkerheten er stor: Skal de operere? Eller vente? De må ta en avgjørelse. Raskt!

KIRURGENES KONKLUSJON

Karkirurg Stein Bysting stirrer ned på Noahs hånd. Han frykter hevelsen og trykket ved håndleddet kan føre til at håndens bevegelse og funksjon forsvinner. Han ringer til en håndkirurg på Rikshospitalet.

Koble på drypp med motgift. Fort!

OVERLEGE HANNA DIS MARGEIRSDOTTIR

– Er du usikker, så operer. Ingen vil klandre deg om du opererer, men alle vil klandre deg om du ikke gjør det og det går galt, er beskjeden fra kirurgen.

Klokken er 15.49. Noahs seng trilles inn på operasjonsstuen på Akershus universitetssykehus. Rundt seg ser han et stort og lyst rom, badet i kunstig lys. Når han vrir hodet får han øye på mamma.

– Ikke vær redd, Noah. Dette kommer til å gå bra. Sov godt, sier Trine.

En gummimaske legges over munnen og nesens hans. Narkosegassen strømmer inn i luftveiene. Sekunder senere sover han.

SPALTES AV SKALPELLEN

Dr. Stein Bysting ser på hånden. Han rekker fram sin hanskebekledde hånd, og operasjonssykepleieren legger en skalpell i den. Klokken 16.08 settes kniven i Noah.

Bysting snitter rolig og forsiktig i Noahs hånd, mot det området der hevelsen er størst. – Oi, det er visst bra vi opererer, tenker Bysting. Trykket fra hevelsen presser på, og såret spriker opp. Ut strømmer blod og vevsvæske.

Noahs hjerterytme høres som taktfaste klikk fra hjertermotoren på operasjonsstua. Nå gjenstår det viktigste og vanskeligste: Spalting av karpaltunnellligamentet ved håndleddet, der nerven til hånda ligger. Bystings blikk og tanker er festet på Noahs hånd. I løpet av to sekunder er det gjort. Ligamentet er spaltet. Nerven er ikke skadet. Umiddelbart øker størrelsen på tunnelen, og trykket på nerven synker. Blodet strømmer fritt ut i fingrene, og presset mot nerven og muskulaturen forsvinner.

– Da kan vi starte bandasjeringen, sier Bysting til operasjonssykepleieren og assistenten. Bak det grønne munnbindet skjuler det seg et ansikt fylt med glede og lettelse. Klokken er 16.31. Operasjonen er ferdig.

VOND VENTETID

Klokka har passert sju søndag kveld, og Noah har fortsatt ikke våknet etter operasjonen. Trine og Mía har dratt hjem igjen for å sove, mens pappa sitter ved siden av Noah og venter.

– Hvorfor våkner han ikke? tenker Jahn Thomas. Han synes tiden står stille.

Plutselig er det en bevegelse under dyna. Noah begynner å gløtte på øynene. Gjør små, rolige bevegelser med fingrene. Hans lille, kjære sønn er i ferd med å våkne fra narkosen.

– Hei, Noah. Er du våken? spør han stille og forsiktig.

Han får ikke noe svar. Noah er fortsatt omtåket av narkosen. En stund senere kommer Noahs første ord etter operasjonen.

– Dumme slangen. Slangen beit meg, sier Noah lavt.

– Ja, den gjorde det. Men dette skal gå bra gutten min, svarer Jahn Thomas og stryker sønnen over pannen.

En lang og dramatisk dag er over.

I armkroken ligger en liten dalmatiner-bamse han har fått av store-søsteren.

KROPPENS KAMP

Det er blitt mandag. Noah er fullstendig utslått. Sover mye, og har veldig vondt. Han orker knapt å spise eller drikke. Neste dag, tirsdag 21. mai, legges Noah nok en gang i narkose. Da sys såret i hånden igjen med 15 sting. To døgn og to operasjoner etter bittet er Noah fortsatt utslått av slangens gift.

Men brått endres Noahs helsetilstand. Kalenderen på veggen viser torsdag 23. mai. Fra korridoren høres barnelatter. Med et smil om munnen kommer Noah trillende i full fart på

en trehjuls sykkel han har funnet på lekerommet.

– Mamma, mamma, se nå! roper Noah idet han tar i ekstra fart på sykkelen.

– Oi, så bra. Kjempeflink er du, svarer Trine.

Neste dag sitter han på sengekanten og dingler med beina. Kirurgen ruller forsiktig av bandasjen. Sakte og forsiktig strekker Noah ut fingrene. Prøver å bevege én og én finger. Gripe og klemme.

– Dette ser bra ut. Du kommer til å bli helt frisk igjen, Noah. Dere kan få dra hjem igjen nå, sier Bysting.

FRA SLANGEBITT TIL SYKKELRITT

– Klar, ferdig, gå! roper en stemme over høyttaleren ved Ullensaker Rådhus. Tour of Norway for Kids på Jessheim er i gang. En liten, blå sykkel uten pedaler forsvinner bortover veien

i stor fart. På sykkelen sitter Noah med rød deltagertrøye og startnummer på brystet. Han dytter seg fremover med beina, og holder seg fast etter beste evne med sin bandasjerte arm.

Etter å ha tilbakelagt 800 meter passerer Noah målstreken. For akkurat én uke siden skulle han ut å trene til dette rittet. Det endte med huggormbitt, forgiftning, bevisstløshet, to operasjoner og fem døgn på sykehus. På det mest dramatiske var de usikre på om han kom til å overleve eller ville bli lam i hånden.

Nå, bare dager senere, har han gjennomført sitt første sykkelritt. På sidelinja står Trine. Hun er blank i øynene, og en liten tåre triller nedover kinnet når 3-åringen hennes får overrakt diplom for sin deltagelse og innsats. Et diplom som for dem også er et bevis på at han vant kampen mot slangens gift. •

Dette gjør du hvis barnet blir bitt:

- **BARN ER SPESIELT** følsomme for huggormgift. Alvorlighetsgraden avhenger av hvor mye gift som er sprøytet inn, samt barnets vekt og alder.
- **SØRG FOR AT BARNET** holder seg mest mulig i ro. Barnet bør om mulig bæres til transport.
- **BITTSTEDET SKAL** HOLDES mest mulig i fred, og i høyt leie. Ikke klem, skjær eller sug på bittstedet.
- **ALLE BARN SOM BLIR** BITT skal på sykehus for observasjon.
- **VED ALVORLIGE** SYMPTOMER bør man ringe nødnummeret 113 umiddelbart.
- **ER DU USIKKER PÅ** om barnet er bitt eller hva du skal gjøre? Kontakt den døgnåpne Giftinformasjonen (tlf.: 22 59 13 00) eller legevak.